Oponentský posudek:

Univerzita Karlova v Praze - Fakulta humanitních studií

Bakalářská práce: Kvalita života seniorů v domově pro seniory: kontext veřejné a soukromé služby

Autor: Kateřina Lubinová

Oponent: Doc. MUDr. Iva Holmerová, Ph.D.

Autorka si zvolila téma, které je aktuální v kontextu současných demografických změn. V úvodu k bakalářské práci velmi stručně, ale jasně a přehledně vymezuje její cíl a předmět. Úvod teoretické části bakalářské práce se zabývá obecně problematikou stáří a stručně definuje jednotlivé pojmy, které s ní souvisejí. Diskutuje problematiku aktivního stáří s ohledem na stáří pasivní, které někteří autoři popisují, stručně se také zabývá problematikou kvality života. Charakterizuje vědní disciplíny, které se stárnutím a stářím zabývají.

V další části se uvádí některé sociálně patologické rysy, které souvisejí s poskytováním péče. Jedná se zejména o nevhodné zacházení se starými lidmi a týrání starých lidí. Uvádí také velmi důležitý pojem ageismus, a to se správným odkazem na člověka, který takto nevhodný postoj jedinců i společnosti vůči svým starším občanům pojmenoval, profesora Roberta Butlera, zakladatele a ředitele amerického National Institute on Aging. Zmiňuje také tzv. frailtismus, stejně tak jako ageismus vyjádřený pozitivní věkovou diskriminací, a to jako jeden z dalších úhlů pohledu na tento komplexní problém.

Ve speciální části této kapitoly se zabývá autorka syndromem špatného zacházení se starými lidmi – EAN (Elder Abuse and Neglect) a definuje dle adekvátních literárních pramenů jeho jednotlivé formy.

V kapitole nazvané „Demografie a sociologie stáří“ se zabývá velmi stručně problematikou instituce, respektive instituce pro starší lidi, ve smyslu Goffmanova konceptu totálních institucí a upozorňuje právě na některá úskalí fungování ústavní péče pro starší lidi. Popisuje také (dle zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách) jednotlivé typy sociálních služeb, které jsou relevantní pro uživatele seniorského věku. Diskutuje také otázku odpovědnosti za stáří, za seniory. Podkapitola o domovech pro seniory nese podtitul „opuštěné ostrovy“, kde popisuje některé problémové aspekty tohoto typu služby, ale velmi rozumně navrhuje možnosti, jak tento fenomén překonat.

Další část práce diskutuje organizační charakteristiky péče, charakterizuje nejvýznamnější typy poskytovatelů sociálních služeb (soukromé, neziskové a veřejné), a to zejména s podrobnějším zřetelem na soukromé poskytovatele. Kapitola o různých aktivitách je přehledným a stručným materiálem, který opět vychází z relevantní literatury.

V úvodu k výzkumné části jsou formulovány jednotlivé otázky pro výzkum s ohledem na obyvatele domovů pro seniory (jaké faktory ovlivňují spokojenost lidí v domovech pro seniory, jaké aktivity jsou k dispozici, jaké jsou vztahy mezi seniory samotnými i jejich rodinami a do jaké míry ovlivňuje předchozí zaměstnání stávající život v zařízení) i na vedení a pracovníky (roční plán aktivit, jaká je poptávka a nabídka služeb, jak jsou zapojeny rodiny seniorů). Pro výzkum je zvolena strategie

kvalitativního výzkumu a technika polostrukturovaného rozhovoru. I tato metodologická část je podle mého názoru dostatečně zakotvena v příslušné literatuře (s rozsahu přiměřeném bakalářské práci).

Vlastní empirická část nejprve charakterizuje dva domovy pro seniory, které si autorka pro výzkum volila. Dále jsou uvedeny výstupy jednotlivých rozhovorů, které jsou pro bakalářskou práci relevantní, jsou zajímavé, i když samozřejmě nejsou s ohledem na obecnou úroveň znalostí o této problematice nikterak překvapivé. Získané výsledky a data dále autorka interpretuje v samostatné části práce. I této části věnovala značnou pozornost, jedná se o přehledný a strukturovaný materiál. Jako další kapitola je zařazen „Exkurz: Mikulášské bingo“, popis mikulášského večírku v jednom z domovů.

V závěru se autorka zaměřuje na rozdíly mezi soukromým a veřejným domovem pro seniory, protože výsledky šetření ukazují, že mnohé parametry péče a aktivit jsou na lepší úrovni právě v domově veřejném. Jako klíčový faktor kvality péče uvádí vzdělání a kvalifikaci personálu (které jsou lepší v domově veřejném).

Závěrem: Práci považuji za velice zajímavou. Přestože se jedná o téma, které je velmi blízké mé profesionální činnosti a byla bych tedy schopna postihnout nepřesnosti a nesrovnalosti, nebylo toho třeba. Práce je překvapivě přehledná, vychází z adekvátní literatury, je srozumitelná a prokazuje, že autorka pochopila danou problematiku, že se jí velmi podrobně a informovaně zabývala.

Drobnou námitku bych snad měla pouze k závěru, kde autorka srovnává obě zařízení. Toto srovnání je naprosto namístě, pokud se jedná o daná zařízení, ale upozorňuji, že není možné tyto závěry zobecňovat na celou skupinu soukromých či veřejných zařízení, to však ani není úmyslem autorky.

Další drobnou námitkou je uvedení mikulášské besídky jako jednoznačně pozitivního příkladu, což může být dilematické. Vítala bych určitou diskusi i s ohledem na přiměřenost jednotlivých aktivit, zda jsou určeny opravdu pro dospělé lidi, zda svou realizací podporují důstojnost lidí, neinfantilizují je a podobně.

Z výše uvedeného vyplývají moje otázky k obhajobě:

Můžeme zobecnit výsledky kvalitativního výzkumu? Jakou strategii výzkumu bychom měli volit, aby výsledky byly platné pro celou danou populaci či základní soubor?

Zkuste se zamyslet nad jednotlivými „aktivitami“, které z nich jsou součástí normálního života, jaký by žili lidé mimo instituci? Které jsou „sváteční“ a které z nich by byly spíše přiměřené dětem?

Navrhované hodnocení: Výborně - práci doporučuji k obhajobě

V Praze dne 26. ledna 2014 Iva Holmerová